

INTERVJU BROJA

RADIĆEMO U DVE SMENE!

Siniša Važić *PREDSEDNIK VEĆA ZA RATNE ZLOČINE I PREDSEDNIK OKRUŽNOG SUDA U BEOGRADU*

Zgrada Okružnog suda u Ustaničkoj ima samo četiri sudnice, jedna sudnica u Palati pravde osposobljena za suđenja za organizovani kriminal i ratne zločine. Od Ministarstva pravde imamo čvrsto obećanje da ćemo sudnica tri i četiri u Palati opremiti za ova suđenja

Kada bi se Okružni sud u Beogradu predstavljao u brojkama, izgledao bi ovako – na ukupno 121 sudiju dolazi 50.656 predmeta. Bar je tako bilo lane. Ali, kako tvrdi prvi čovek beogradskog pravosuđa sudija Siniša Važić, prvo tromeseče ove godine "preti" da nadmaši četiri prošla.

- Sada imamo u radu 25.412 predmeta, dakle gotovo polovinu onoga što smo imali prošle godine. To najbolje govori gde smo. Naročito u građanskoj materiji, drugostepenim građanskim sporovima, radnim sporovima i žalbenim postupcima. U ovim odeljenjima radi najveći broj veća koji možemo da imamo, jer za više ne bismo ni imali sudija. Tako svaki sudija u radnim sporovima mesečno dobije po 60 predmeta, a u parnici između 40 i 45. A norma im je od 25 do 27 predmeta. To govori u kakvim vremenima živimo i sa kakvim se problemima susrećemo. Radite najviše što možete, a ormar sa spisima vam je svakog meseca sve puniji i puniji.

Gde treba tražiti razloge tih punih sudijskih ormara?

- Verovatno u povećanoj efikasnosti opštinskih sudova s jedne strane, i u očigledno velikoj potrebi i želji stranaka u postupku da se žale na sudske odluke. To znači da gotovo нико ne prihvata odluku prvostepenog suda kao konačnu, već obavezno ide na drugi stepen, a tamo gde je moguće - i na reviziju.

Kako rešiti taj problem?

- On zahteva više paralelnih rešavanja. S jedne strane, to bi bio sistemski pristup - pokušaj da se postupci učine efikasnijim tako što će se izmeniti zakoni i podzakonski akti. To je i učinjeno novim Zakonom o parničnom postupku gde se dozvoljavaju samo dva ukidanja presude. Trećeg neće biti već će drugostepeni sud morati da o tome odluči. Isto tako, zakon je pojačao i procesnu disciplinu stranaka koja podrazumeva njihovu veću odgovornost za postupak i njegovu sudbinu. Rešenju ovog problema doprineli bi i bolji uslovi rada u sudovima, kao i kada bi se oni završavali vansudski – u parničnim sporovima medijacijom, a u krivičnim – raznim sporazumima i priznanju krivice ili nepokretanjem postupka u slučajevima kada su osumnjičeni na neki način naknadili štetu, pokajali se...

U krivici je priča otprilike slična. Cifre su naravno manje, ali kada je reč o prilivu predmeta, odnosi su identični. Ovog aprila u Okružnom sudu je u radu bilo 1.825 predmeta u prvostepenom odeljenju, primljeno je 153, a rešeno 138. To znači da nismo savladali priliv – i pored toga što imamo 20 sudija, od kojih neki sude i u Veću za ratne zločine, a dvojica iz vojnog odeljenja dobijaju i određen broj predmeta iz krivice.

Šta je najveći problem u krivici?

- To su suđenja u grupama, pritvorski predmeti i veliki broj njih u kojima ima više od dvojice okrivljenih. Takvi predmeti zatevaju hitnost u radu baš zato što su pritvorski. Oni su po pravilu i složeniji, jer je u pitanju grupa okrivljenih koji se obično terete za više krivičnih dela. Za njih važe pravila kao i u drugim redovnim postupcima. Nema posebnih odredbi koje se odnose na dela organizovanog kriminala i ratnih zločina koje omogućavaju sudu da brže i efikasnije okonča postupak - da koristi dokaze koje je prikupilo tužilaštvo ili da ima svedoka saradnika. I ove sudsije imaju prosečno po stotinu predmeta u radu zbog

čega se suđenja relativno sporo završavaju. Prate ih, naravno, standardni problemi koje, u većoj ili manjoj meri, ima svaki sudija u Srbiji - problem dostavljanja poziva, odazivanje stranaka, procesna disciplina. Tu relativno malo može da se učini, jer je broj od 20 sudija optimalan. Više ne možemo ni da ih imamo, jer nemamo sudnica. A ako bismo stavili više sudija u prvi stepen, to bi podrazumevalo da sudije sude naizmenično – svakog drugog dana. To je relativno praktično, ali ne baš preterano efikasno rešenje.

Rešenje za prvi stepen je u novim procesnim odredbama koje bi smanjile broj predmeta i tako relaksirale sudije od relativno bagatelnih krivičnih postupaka. Na primer, postoji mnogo postupaka za tzv. "sitne droge", koji sudijama služe da što pre ispune normu. Zato oni završavaju relativno veliki broj tih predmeta, koji ih, uslovno rečeno, onemogućavaju da se posvete drugim, složenijim, koji traže više koncentracije i veću energiju.

Sve to znači da će sudije, kada se budu rešili postupaka za "sitne droge", koji su i po svojoj društvenoj opasnosti i zaprećenoj kazni za opštinsku nadležnost, moći da se posvete komplikovanim predmetima.

Na drugom kraju, sudije imaju mnogo pritvorskih predmeta, koji ih opterećuju. U sredini su klasični krivični predmeti koji se relativno sporije rešavaju, jer ne ulaze ni u jedan od ova dva kriterijuma. U ta dva ekstremna postupa, razmišlja i snalazi se svaki od sudija u prvostepenom odeljenju i naravno da mu nije lako.

Jeres

Čini se da je u poslednje vreme više nezadovoljstva na rad pojedinih sudija. Postupci se navodno odugovlače, pa se kasni i sa kucanjem presude...

- Okolnost da su pokrenuti postupci o mogućoj korupciji i kršenju zakona, je koliko god to izgledalo jeretički – normalna, jer i u pravosuđu rade ljudi. I oni imaju slabiji ili jači karakter i manje ili više znanja i radnih sklonosti.

Ali, definitivno zbog javnosti u radu i mogućnosti da se u svakom trenutku izjasnite o radu svakog sudije kroz izuzeća, prigovore, žalbe, tužbe, predstavke - a što ne možete u nekim drugim sistemima i organima, jednostavno nam daje za pravo da tvrdimo je pravosudni sistem bolji od ostalih. Na kraju, imamo li neko drugo rešenje? Šta ako kažemo – ovo pravosuđe ne valja ništa? Da ga ukinemo? Opet na kraju moramo da se obratimo tom sudu. Prema tome, rešenje je u izmenama, promenama, dopunama sistema - sistemskim, generalnim i pojedinačnim. Ali ne treba zato stavljati celo pravosuđe na optuženičku klupu.

Kada se tako gleda "iz sudnice", čini se da pravosuđe ima mnogo problema. Međutim, izgleda da su delioci pravde za javnost dežurni krivci za mnoge stvari ?

- Iskreno da kažem, mislim da je pravosuđe bolje nego što javnost ima utisak o njemu. Zašto je to tako – postoji više razloga. Od onog da smo zemlja u tranziciji u kojoj način rada evoluira ka nekim drugim koji nas vodi u Evropu. To sigurno nije lako, jer zahteva promene i u glavama i u ponašanju ljudi. Zato se mnogi problemi, koji inače nikada ne bi došli do suda, završavaju sa rečenicom: "Videćemo se na sudu!"

Naravno, ta frustracija traje sve vreme dok traje i sudski postupak. U njemu, opet, jedna strana definitivno nije zadovoljna, a ponekad ni obe. I to u društvu, za sada još uvek poremećenih vrednosti, gde transparentnost i pravo na javnu reč podrazumevaju da možete svakom sve da kažete, bez obzira šta to značilo, znači i da možete da kažete da je "onaj sudija korumpirani skot", ili "bitanga". To često može da se pročita u novinama.

Ali, ako je neko već došao do suda, onda bi trebalo i da mu veruje. Ili da pronađe neke druge sudije, ako misli da ove ne valjaju. Ali, neka onda njima veruje.

Pravosuđe je jedan fini sistem, on se pravi decenijama, i godinama, a može da se uruši za kraće. Ali upravo zbog toga što pravosuđe funkcioniše javno i transparentno, ono je najjavnije i najzakonitije, jer se najmanje toga radi, "iza zatvorenih vrata".

Posledica svega toga je da ja mislim da je pravosuđe bolje nego što je njegov imidž u javnosti, čak u određenom slučaju smatram da je bolje od drugih segmenata društva.

Da li takve pohvale "trpi" i Posebno odeljenje za borbu protiv organizovanog kriminala ?

- Oni imaju više predmeta od Veća za ratne zločine i rade na najbolji mogući način, kao i što se trude da savladaju probleme koje imaju. Treba imati u vidu da su u predmete organizovanog kriminala, u

određenoj meri, involvirane i "jake ličnosti" organizovanog kriminala iz prethodnog vremena, što sasvim sigurno otežava i prethodni krivični postupak. Posledica toga je da svi ti postupci traju duže, što je meni potpuno razumljivo, zbog čega podržavam sudije tog odeljenja.

U Tužilaštvu za ratne zločine najavljuju da će zbog povećanog broja optužnica biti potrebno da se suđenja organizuju i dve smene, po ugledu na Haški tribunal. Da li je to moguće u našim uslovima ?

- Znamo za tu najavu, ali za sada nemamo povećan broj predmeta. Kao što znate, zgrada Okružnog suda u Ustaničkoj ulici ima nažalost, samo četiri sudnice, i to je jedan od ograničavajućih faktora da bi se ova specifična suđenja brže i efikasnije odvijala. Ali, ako ova najava postane stvarnost, problem sudnica će postati akutniji, jer su ovi predmeti po pravilu pritvorski. Zato je jedna sudnica u Palati pravde, zahvaljujući pomoći Evropske agencije za rekonstrukciju, osposobljena tehničkom opremom koja omogućava suđenja video – konferencijskim vezom, audio – vizuelnim snimanjem i korišćenje transkripta.

Dakle, i suđenja za organizovani kriminal i ratne zločine mogu da se sude u toj sudnici.

Osim toga, od Ministarstva pravde imamo čvrsto obećanje da ćemo u kratkom roku, nadam se do kraja septembra, dobiti sredstva kojima ćemo sudnica tri i četiri, takođe u Palati pravde, adekvatno opremiti za ova suđenja.

Druga mera kojom to možemo da rešimo jeste da suđenja organizujemo u dve smene. Za to je potrebna i odluka predsednice Vrhovnog suda, što mislim da nije problem, jer mi već sada imamo mogućnost da sudimo i po proteku radnog vremena.

Ono što će možda biti veći problem je potreba da se to usaglasi i sa Tužilaštvom, advokatskom komorom i sa određenim službama koje rade u sudu, koje bi takođe radile u dve smene – pisarnice, služba obezbeđenja ... Ne mislim da je išta od toga problem i smatram da se sve to može rešiti.

Ema Radosavljević

Ponos

Naši su rezultati sasvim primereni, mogu da se porede sa istim takvima rezultatima u okruženju. U nekim slučajevima smatram da smo ispred zemalja u okruženju, što mogu da potvrdim sa ponosom, dokazivim brojevima.

Imamo sasvim pristojan zakonski instrumentarium za suđenja za ratne zločine, koji se samim tim pokazao dosta efikasnim. Napominjem da ovde govorim o suđenjima, a ne o onom delu zakona koji se odnosi na otkrivanje i optuženje ratnih zločina, jer to nije pitanje za mene. Efikasno se vode suđenja pred Većem za ratne zločine, kao i ona koja su se vodila pre njegovog formiranja. Primedbi - bilo stranaka u postupku, stranih posmatrača ili opšte javnosti koja ih prati - nema! Štaviše, sve pohvale svedoče da su suđenja sprovedena na zakonit i efikasan način. To nam daje pravo da kažemo da svet i međunarodna javnost sa benevolencijom i pozitivno ocenjuju rad Veća za ratne zločine.